

Харыялары
1-ги кезек
Дыңнап бижиир эдертигний сөзүглелин үнелээри

Таблица 1

Кыска эдертигний сөзүглелин дугайында кыска медээ	
Абзацтың №	Иштики темазы
1	Капитан Марат Агбаанович Ашак-оол – эң баштайгы тыва капитан.
2	Ачазының үлегери.
3	Мараттың күзели

Сактып алыңар!

Кыска эдертигни бижип тура, өөреникчи эдертигни сөзүглелге чоок кылдыр бижиир уjurлуг, чүглө 20% хире бодунуң сөстөрүн ажыглап болур.

1-ги кезектиң онаалгазын үнелээрде, дараазында үнелел барымдаалар езугаар чорудар.

Таблица 2

№	Кыска эдертигний демдээниң үнелел барымдаалары	Баллы
ТХ1	Эдертигний утказы (таблица 1-ни көр)	
	Өөреникчи сөзүглелдин утказын, ооң иштики темаларын 1-ги таблицада бергени езугаар кол болуушкуннарны долузу-биле дамчыткан болза.	2
	Сөзүглелдин кол утказын дамчыткан-даа болза, 1 иштики теманы каапкан азы немээн болза	1
	Дыңнаан сөзүглелдин кол утказын, иштики темаларны долу эвес дамчыткан болза	0
ТХ2	Кол сөзүглелди кызырары	
	1 болгаш оон хөй аргаларны сөзүглелди кызырып дамчыдарыңга ажыглааны	3
	1 болгаш оон хөй аргаларны 3 иштики темаларны ажыглап тургаш, сөзүглелди кызырганы	2
	1 болгаш оон хөй аргаларны 2 иштики темаларны ажыглап тургаш, сөзүглелди кызырганы	1
	1 болгаш оон хөй аргаларны 1 иштики теманы ажыглап тургаш, сөзүглелди кызырганы азы кандыг-даа арга ажыглавааны	0
ТХ3	Сөзүглелди харылзаалыг, дес-дараалашкак болгаш долузу-биле дамчытканы	
	Сөзүглелди долу уткалыг, дыл талазы-биле дес-дараалашкак харылзаалыг көргүскени: - грамматиктиг частырыглар чок, ынчалза-даа дес-дараалашкаа сагыттынмаан; - сөзүглелде абзацтар сагыттынмаан.	2
	Сөзүглел долу уткалыг, харылзаалыг, дес-дараалашкак дамчыттынган, ынчалза-даа 1 грамматиктиг частырыг азы 1 абзацты шын эвес ажыглаан.	1
	Сөзүглел утка талазы-биле харылзаалыг, ынчалза-даа 1 болгаш оон хөй грамматиктиг частырыг бар азы 2 болгаш оон хөй абзацтар шын эвес чардынган.	0
Кыска эдертигний ТХ1 – ТХ3 ниити баллы		7

2-ги кезек

2-14 онаалгаларның хыналдазы

2-ги кезектиң онаалгаларын шын кылганы дээш, онаалга бүрүзүнгө 1 баллды алып. Шын эвес азы харыы чок болза, 0 балл болур.

Таблица 3

Онаалганың дугаары	Харыызы	
	I вариант	II вариант
2	1	2
3	2	2
4	- <i>даа</i> деп артынчы чүгле кадыг ажык үн кирген вариантылыг	Нарын сөстүң кезектериниң бирээзи кадыг ажык үннүг, өскези чымчак ажык үннүг
5	Орус дылдан эрги үлегерлеп алыышкын	Ниити түрк лексика
6	13	5
7	Хевир тургузар кожумак	Өскертилге кожумаа
8	Тодуг-догаа	Изип-хайнып азы чалгаа-шүшпең
9	Тодаргай ат орну	Айтылганың ат орну
10	Кызыгаарлаар артынчы	Айтырыг артынчызы
11	Дөңмек дөзүнгө чедир даап каапкан	Кара чажындан шингээдип ап чораан
12	Чөрүлдээниң тайылбыр домаа	Немелдениң тайылбыр домаа
13	(аксың) кежи	(тараажы-даа) чорбаан
14	Чаңгыс аймак кол сөстөрни	Кол сөс биле сөглекчи кайызы-даа чүве ады-биле илереттинген турда

3-кү кезек

C2.1 кезектиң онаалгазының хыналдазы

Угаап бодаар чогаадыгның харыызын дараазында негелделер езугаар чорудар:

Таблица 4

№	Сөзүглелдиң темазының сайгарылгазын кылган темага бижиттинген угаап бодаар чогаадыгны үнелээриниң барымдаалары	Баллдар
C2.1X1	Үзүндүнүң утказын билип турары	
	Үзүндүнүң ниити утказын шын тайылбырлаан, частырыглар чок	2
	Үзүндүнүң ниити утказын шын тайылбырлаан, ынчалза-даа ону тода дамчыдарынга 1 частырыг кылган	1
	Үзүндүнүң утказын шын эвес тайылбырлаан, азы ийиден хөй частырыг эрте берген болза	0
C2.1X2	Бадыткаар чижектерниң бары	
	Ук үзүндүнүң утказын дамчыдарынга тааржыр 2 чижекти киирген болза	3
	Ук үзүндүнүң утказын дамчыдарынга тааржыр 1 чижекти киирген болза	2
	Ук үзүндүнүң утказын дамчыдарынга тааржыр чижектерни бердинген сөзүглелден аңгы сөзүглел киирген болза	1
	Ук үзүндүнүң утказын дамчыдарынга тааржыр чижектер шуут киирбээн болза	0

C2.1X3	Сөзүглелдин харылзаалыг, долу болгаш дес-дараалашкаа	
	Чогаадыг харылзаалыг, утказы долу болгаш дес-дараалашкак болгаш: - утка талазы-биле частырыглар чок, дес-дараалашкак; - абзацтар сагыттынган, тургузуу шын;	2
	Чогаадыг харылзаалыг, утказы долу болза-даа, чаңгыс логиктиг частырыг эрте берген азы чаңгыс абзац дүрүмү сагыттынмайн барган болза	1
	Сөзүглелде харылзаалыг утка-бодал бар-даа болза: - 1 логиктиг частырыг эрте берген болза; - 2 абзац частырыгы эрте берген болза	0
C2.1X4	Чогаадыгнын уран тургузуу	
	Сөзүглелдин уран тургузуу чедимчелиг, төнгөн уткалыг, частырыглар чок	2
	Сөзүглелдин уран тургузуу чедимчелиг, төнгөн уткалыг, ынчалза-даа тургузуунда чаңгыс частырыг эрте берген болза	1
	Сөзүглелдин тургузуунда ийиден хөй частырыглар эрте берген болза	0
	Негелделер езугаар эң улуг балл C2.1X1 - C2.1X4	9

Утпанар!

Бир эвес чогаадыг дыңнаанын езугаар долузу-биле дүжүрүп бижиттинген болза, ол бүгү негелделер езугаар 0 баллга үнелеттинер, чүге дээрге шын бижилге аңгы кезекте үнелеттинген.

Таблица 5

№	Өөреникчинин аас болгаш бижимел чугаазынын херек кырында шын бижилгезин хынаарынын барымдаалары	Баллдар
ШХ1	Орфографтыг нормаларны сагааны	
	Орфографтыг частырыглар чок азы 1 улуг эвес частырыг бар болза	2
	2-3 орфографтыг частырыг бар болза	1
	4-тен хөй орфографтыг частырыглар бар болза	0
ШХ2	Пунктуациянын нормаларын сагааны	
	Бижик демдектеринде частырыглар чок азы 2 улуг эвес частырыг кылган болза	2
	3-4 бижик демдээ часкан болза	1
	5-тен хөй бижик демдээн часкан болза	0
ШХ3	Грамматиктиг нормаларны сагааны	
	Грамматиктиг частырыглар чок азы 1 частырыг бар болза	2
	2 частырыг бар болза	1
	3-тен хөй частырыг бар болза	0
ШХ4	Чугаа нормаларын сагааны	
	Чугаа талазы-биле частырыг шуут чок азы 2 улуг эвес бар болза	2
	3-4 частырыг бар болза	1
	5-тен хөй частырыг бар болза	0
БХ1	Бижимел чугаазынын херек кырында шыны	
	Үзүндүнү дамчытканында болгаш ында ажыглаттынган терминнерни билип, ажыглап турарында херек кырында частырыг чок	2
	1 частырыг бар болза азы терминниң адалгазында частырыг эрте берген болза	1

2-ден хөй частырыглар бар болза азы терминнерниң адалгазында частырыглар эрте берген болза	0
Ниити эң улуг балл	10

Ук барымдааларны (ШХ1-ШХ4) үнелеп тура, чогаадыгның хемчээлин өөренип көөрү чугула. Негелде езугаар ол 70-ден эвээш эвес сөстүг болур. Ниитизи-биле өөреникчи 39 баллды алыр.

Шылгалда ажылын демдектер-биле үнелээри:

“2” – (0-тен 14 балл) шылгалданың ажылын 14-тен хөй эвес баллга күүсеткен болза.

“3” – (15-тен 24-ке чедир) 15-тен эвээш эвес, 24-тен хөй эвес баллга күүсеткен болза.

“4” – (25-тен 33-ке чедир) 25-тен эвээш эвес, 33-тен хөй эвес баллга күүсеткен болза. Ол ышкаш өөреникчиниң аас болгаш бижимел чугаазының херек кырында шын бижилгезин хынаарының барымдааларынга 4-тен эвээш эвес балл алган таварылгада дөрт демдекти салыр. Бир эвес өөреникчиниң аас болгаш бижимел чугаазының херек кырында шын бижилгезин хынаарының барымдааларынга 4-тен эвээш баллдыг болза, демдээнге “3” алыр.

“5” – (34-тен 39-ка чедир) 34-тен эвээш эвес, 39 баллга күүсеткен болза. Ол ышкаш өөреникчиниң аас болгаш бижимел чугаазының херек кырында шын бижилгезин хынаарының барымдааларынга 6-дан эвээш эвес балл алган таварылгада бешти салыр. Бир эвес өөреникчиниң аас болгаш бижимел чугаазының херек кырында шын бижилгезин хынаарының барымдааларынга 6-дан эвээш баллдыг болза, демдээнге “4” алыр.

Демдээ	Балл
2	0-14
3	15-24
4	25-33
5	34-39